

**Disputatio medica veram pathologiam haemorrhagiarum narium sistens ...
/ respondens Christophorus Berghauer.**

Contributors

Berghauer, Christoph.
Alberti, Michael, 1682-1757.
Universität Halle-Wittenberg.

Publication/Creation

Halae Magdeburgicae : Litteris Chr. Henckelii, [1704]

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/kc9tra2r>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

Digitized by the Internet Archive
in 2019 with funding from
Wellcome Library

<https://archive.org/details/b30770233>

DISPUTATIO MEDICA
VERAM PATHO-
LOGIAM HÆMORRHA-
GIARUM NARIUM
 SISTENS

Quam
In Alma Regia & Electorali Fridericiana,
 RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,
FRIDERICO WILHELMO,
 REGNI BORUSSICI ET ELECTORATUS
 BRANDENBURGENSIS

HÆREDE &c. &c.
 GRATIOSISSIMO FACULTATIS MEDICÆ
 CONSENSU

Publicæ ventilationi exponunt

PRÆSES

MICHAEL ALBERTI,
 MEDICINÆ DOCTOR.

&

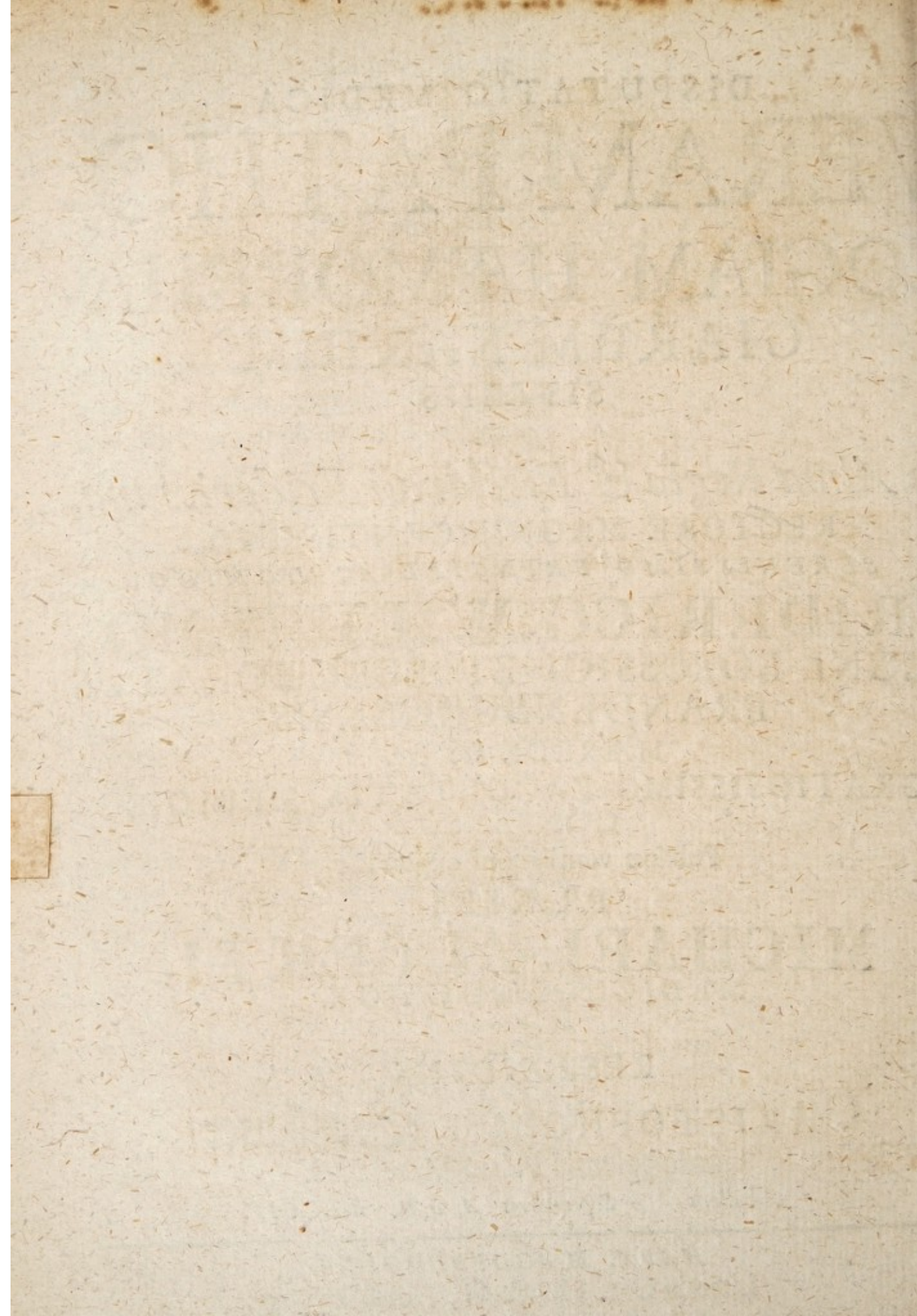
RESPONDENS

CHRISTOPHORUS Berghauer/

Gardelegiensis Palæo-Marchicus.

Ad diem Septembris A. O. R. MDCCIV.

HALÆ MAGDEBURGICÆ,
 Litteris Chr. Henckelii, Acad. Typogr.

* * *

PROOEMIUM.

Vantis suspiriis atq; gemitibus Medicae scientiae & peritiae solidam ac fundamentalem demonstrationem deductionemque proximiorum temporum cordatiores affectaverint Medici, non tam nudi Theoretici, quippe qui variis Chimæris

opinionum colluctantes, non æque experientiae indulgent; quam accuratiores, variorum in praxi Medica obvenientium effectuum, etiam individualium, observatores, illud indies & querelis & diffidentia & confidentia, audimus propositum. Timidioris illi quidem & ingenii & iudicii sunt, qui grandem hunc defectum in foro Medico probe agnoscentes, interim de solidiore restauratione penitus desperant, cum vel suis opinionibus nimium insidentes, æque atque insudantes vixtricas tales Theoreticas, cum effectibus, ipsis quidem, anomalis, complicari & connecti posse, credant, vel ipsi-

met huic labi vel annos vel invidiam timentes, aut nec possint, aut nec velint prospicere; ne tamen illi infidelium coetui penitus annumerentur, credunt id, quod Ecclesia credit, & inter Sylvianos, Sylviani, Tachenianos, Tacheniani, sunt, existunt, manent; communis tamen illorum est querela: Longe aliter praxin, quam Medica sit Theoria, esse instruendam; meliorem interim utriusque *σύστασιν* & *συζυγίαν* Deo committentes, posteritati relinquunt. Audaciores è contra & attentiores illi sunt, qui cum ipsimet Medicas tales confusiones eradicare nolint, vel si quidpiam ad Medicinam hujus Medicinæ conferre possint, negotium quidem aggrediuntur, sed neque continuant, neque perficiunt; interim scientiæ & conscientiæ avidi satisfaciendi, vel Polychresta, vel Panacæas, vel arcana præoptant, & si tale quid in uno alterove scripto & loco multis promissionibus encomiisque oneratum ornatumque invenerint, illud occæcati quasi ambabus arripiunt manibus, & in praxin suam reportant; ut plurimum vero de incertitudine eventus lugentes illos conquerentesque perspicimus, quos deinceps de felicioribus ævis & certioribus inventis consolari necesse est. Ne dicam jam de illis, qui in meliorandis hisce Medicinæ fatis & velint & possint quicquam contribuere, interim tamen antiquis suis principiis affixi, rem alienis quidem verbis, & mutatis historiis proponentes, antiquam nobis occinunt cantilenam. Absit vero a nobis quam longissimè illis injuriari qui hisce Medicinæ fatis cum prudentia & peritia mederi sciunt, quibus potius omnem laudem debemus & persolvimus. Fœnerant quidē in recentiori hodierna Medicina pleriq;
armis

armis & hastis, aculeis & spiculis, quid quod quaternario numero elementorum, qui ipsi hostes, in corpus humanum, ex hypothese, frequentissime crudeliter sævire, possint aut debeant, sed ego potius dixerim, nolint, aut non soleant. Neglecta hætenus fuit, uti in Physica, ita & in Medicina, solidior & accuratior consideratio Motuum; in hac quidem, quatenus in corpore animali & speciatim humano contingunt; & omnes circumstantiæ, pro passivis ac morbidis, adeoque quovis modo & methodo profligandis fuerunt explicatæ symptomatibus; quibus dein, licet bono atque utili fine tales sint suscepti motus, indignabunde quasi obicem ponere solitum erat; Sed quæ strages inde in Medicinam irrepperit, videat atq; perspiciat, qui Historiæ Medicæ gnarus est. Viguit hætenus mechanica consideratio & tractatio corporis animalis, & quid dicam animalis, cum τὸ animale jam longè altius quid præsupponat, & nudæ mixtioni humanæ maxime contrarietur, dum illud vitalitatem, hæc illius præcipitem abolitionem & proximam destructionem inferat, & veluti pro fundamento habeat; hinc nullus distinctus hætenus illius veteribus usitatæ distinctionis inter temperamentum vivi & Mixti, floruit conceptus; sed recentiorum plurima pars nudis materiis inhærens, mechanicas, machinarias, & imaginarias de corpore humano fovit considerationes; motuum vero invitationes, directiones, consensus, consuetudines, & aberrationes minime intellexit, nedum attendit, nisi sese ex hac inculcatione, acrimonia, falsedine, fermentatione, effervescencia, nisu ætheris, obstructionibus, obfuscationibus & tumultibus Spirituum extricare allaboraverit. Et quî nam individuales motuum differentias, in diversis

ætatis, temperamenti, consuetudinis, conditionibus suscipiet explicandas, si non vel specie differentes Spiritus, vel materiæ malignitatem, aut inæqualem ejus ad certos poros proportionem, vel specificas acrimoniæ aut acidi possit inculcare qualitates. Insimulant aliqui in deducenda causali ratione gravioris cujusdam affectus, felicioribus tamen effectibus finiti, salutare naturæ opus, & naturæ morbiq̃ue pugnam, sæpius digitis quasi monstrant. Sed quid quæso ipsis natura aliud? quam vel agilisfimi illi Spiritus, vel incognitus quidam Archæus, vel alia materialis conditio, quippe quæ ordinata tali & ad varias occasiones sese jussu & recte disponente agendi energia divinitus prædita esse asserant, nullo habito respectu, quod leve animæ figmentum hanc, per voluntatem Divinam ita confirmatam agendi energiam penitus invertere possit & soleat. Quæ omnia & singula accuratius inspiciendo & comparando cum insignem involvant discrepantiam, nullam hæcenus veræ Theoriæ & Praxeos extitisse connexionem, haud immerito dicimus; minime omnium tamen apodicticæ illorum subscribimus sententiæ, quasi nulla detur, aut expectanda sit, aut inveniri possit solidior talis Theoria, ipsi praxi arctissimè juncta; è quarum utrarumque justiore nexu atque vinculo vera, non conjecturalis, dici mereatur Medicina. Et cum ipsa veritas se se simplicitate commendet, simplicem quendam affectum simplicissimis rationibus præsentis Disputatione evolvere consultum duximus. Enucleabimus in pertractanda HÆMORRHAGIA NARIUM ipsius motus in reliquæ humanæ mixtionis conservationem maximè tendentis & debitè directi utilitatem, quo ipso, opus hoc, inter plebejos magis, quam medicos cognitum,

gnitum , ut directam aliquam medicationem a natura pro salvando corpore , quatenus justam proportionem temporis , modi , loci , successus & ordinis servat , susceptam , in praxi medica quam maximè commendabimus attendendum.

Adsisat nobis misericors Deus , ut hoc conamen ad optatum exitum pertingat , & qualemcunque usum in Medicinam reportet.

CAPUT I.

De

HÆMORRHAGIIS IN GENERE.

 Ti omnium effectuum , tam *moralium* quam *naturalium* verum fundamentum & prægnantes causas , illos invitantes , proximiores investigare necesse est , ita hoc nostrum negotium intimius inspicere , ut eo facilior conceptus & connexio formari possit , non indigna res erit. Utilissima enim , quid quod maxime necessaria res est , ut Medicus non tam *materialium* circumstantiarum , quam quod altius & dignius est , ipsorum *motuum* , *materiæ* vel *quantitatem* , vel *qualitatem* respicientium , vel ex intrinseci agentis *promptitudine* & *alacritate* , uti *assuetorum* , ita sæpius *susceptorum* , accuratam cognitionem habeat , sibi que quovis modo & industria acquirat ; ex qua fundamentali cognitione ipsi variorum effectuum & utilitas & necessitas manifestius apparebit , inque subsidiis Naturæ ferendis , sua arte quovis solidiore & veriore respectu succurrere poterit ; sicuti è contrario ex *nuda* materiæ con-

consideratione ipsi sterilissimi, neque Theoriæ, neque Praxi satisfaciētes suborientur conceptus. Quam necessaria enim sit consideratio *excretionum* secundum *ætates* variantium, & secundum *temperamenta* vel leniorum vel graviorum, dijudicet harum rerum iudiciosus & attentus observator; quippe quæ ipsi ex instanti optimum suppeditabunt consilium, vel alias tales excretionēs *promovendi* vel *moderandi*, vel ipsum agens in tali *intensiore* intentione quovis modo *temperandi* potius, & aliis *artificialiter* subjunctis evacuationibus *placidius* reddendi, quam illi *nuda* cohibitione resistendi & oppugnandi. Ne vero extra limites generalioris nostræ tractationis in specialiore antequam necesse est devolvamur, ipsum potius fundamentum hæmorrhagiarum suscitandarum evolvere necesse ducimus; Ubi monendum insimul est, quod nobis in tali pertractatione minime sermo sit, de pure *passivo* sanguinis effluxu & lapsu, qui à partis magis continentis vitio defectivo dependet, sed de illis hæmorrhagiis quæ *sponte* veluti *intra eructantes* & *erumpentes*, expressionem & expulsionem potius *activam* exhibent. Neque animus noster est, de illis narium hæmorrhagiis hîc agere, quæ criticis evacuationibus obsignantur, quas alia occasione pertractandas in nos suscipiemus.

Firmum est illud, quod *nullæ* actiones in œconomia animali, humana, *tumultuarie* obveniant, sed omnes ac singulas, ad certum finem obtinendum, nempe in *conservationem mixtionis humanæ directas atque ordinatas* esse; licet *loci, modi, successus & exitus* proportio non semper servetur; omnes tamen hæ circumstantiæ *inventio-*
nem magis, quam *intentionem erroneam* reddunt; Ita etiam
nec

nec hæmorrhagias aliter quam *directe* evenire , bonæ consequentiæ est.

Dari *Pletthoram* & humores in quantitate *abundantiore* in corpore coacervari, ita ut proportionem *viarum*, & *usus* ad quotidianam vitæ conservandæ necessitatem, excedant, res ratione & experientia facilioris demonstrationis est; licet sint, qui rhethorisationibus magis, quam solidis rationibus, veræ, non fictitiæ experientiæ innitentibus, hanc abundantiam sanguinis infringere connituntur; quo ipso sanguinem, ut thesaurum vitæ, in quantitate *abundare*, & aliis incommodis proximam occasionem præbere posse & solere, audacter renuant; vel naturam nihil, adeoque neque *sanguinem* frustra facere indignabundi pervicaciter asserant; vel, quod in optimum non cadat *nimum*, hîc etiam canonis loco constanter allegent. Omnia vero talia ipsa accuratior observatio & experientia abunde refutare solet; nec est, quod huic rei diutius immoremur; subscribimus potius solidæ illi deductioni quæ â *Viro Excell. Celeberrimoque D. D. Stablio Patrono nostro summe de venerando in Dissert. de Mechanismo Motus progr. sanguinis Tb. XXIII. de Morb. etat. fundament. Cap. IV. p. 15. de V. Snis patrocini. Cap. II. p. 15.* allegata reperientur. Unicum saltem illud ex programme *de Consulta utilitate hæmorrhagiarum* citare lubet, ex quo ab experientia ad Theoriam scite transcendendo, bonam conclusionem formare possumus, in hoc vel illo subjecto extitisse *Pletthoram*. Obveniunt solenniter in praxi medica in subjectis de cætero vividis & floridis, variæ exæstuationes, commotiones, motuum alterationes, congestiones sanguinis ad certa loca, decubitus humorum, & uti veteribus per-

placuit eloqui, raptus humorum ad certas regiones; quid si ibi Medicus secum reputet, *hosce motus conamina* & molimina esse *ad sanguinis expressionem* tendentia; impeditius vero succedente tali evacuatione, concludat ex tali saniore indicatione, naturæ succurrendum esse alia artificiali conveniente evacuatione; qua *methodice*, non indifferenter subjuncta, spondeo certum, bonumque exitum, & ipsam mitigationem ejusmodi motuum, *multiplici* experientia comprobatum: è contra si solenniores quasdam solitas evacuationes tales *sponte* vel *artificialiter* susceptas, vel *cobibemus*, vel *negligimus*, inde *denuo* talia mala, & molimina ingruere solennius & certius, quam expedit, videmus; quid tum aliter sentiendum, quam *illam* portionem sanguinis, alias *excerni* solitam, nunc in tali retentione *abundare*, propter quam exundandam, denuo tales conatus *expressorii* suscipiuntur.

Posset quidem talium effectuum se invicem presso veluti pede insequentium, alia suppeditari Theoria, quasi in floridiori aut turgido statu, vel Spiritus, vel acrimonia ita coacerventur; illi quidem, inordinate ita rebel-
lent; hæc vero tam vehementer stimulet; & in poros involet, quæ dein tali ventilatione quam maxime consopiantur & depleantur. Sed ingenue confiteor insignem meam ulteriorum connexionum ignorantiam; Quî enim fit, quod Spiritus tales, licet insigniter *tumultuentur*, semper *directè* & *ordinate* tumultuentur? cum mihi *tò tumultuari* & *ordinate* agere semper plus, quam manifestam involvant contrarietatem. Quî fit, quod hi ipsi Spiritus *peracta* quadam temporis *periodo*, ad *pri-
stinum*, & non ad *aliud*, in hac *etate* locum, *ordinarie* descendant, & tales tumultus suscitent? Quî fit, quod
hi

hi Spiritus vel acrimonia, licet quocunque modo utraque mitigata & ventilata sint, contingente *fictitia* quadam *animi* præfiguratione aut *pathemate*, denuo novos tales tumultus suscitent? cum nullam *connexionem* hætenus inter Spiritus & acrimoniam, & protervum tale *figmentum*, invenire mihi licuerit. Sunt hæ difficultates quædam, quæ hanc ipsam explicationem non superficialiter fringunt, sed quam maxime illustrationem solidiorem postulant. Mea interim de hoc negotio constans hæc est sententia, & conclusio, quod, cum in Oeconomia animali conveniens *proportio materiae movende*, vel ad *justam energiam moventis mensuram*, vel ad æqualem *viarum capacitatem*, & justum *tempus progressum*, esse debeat, si qualiscunque *harum conditionum* occurrat *prægravatio*, facillime vel motus vel humores in sua æqualitate & debita crasi subverti possint, & soleant; hinc ipsi *natura interest*, suo corpori in imminentibus ejusmodi alterationibus, quovis modo & methodo *prospiciendi*, quod cum in abundantia tali sanguinis nullo commo-
diore motu & modo, quam *sincera* in vicinis locis immediate suscipienda *evacuatione* peragere potest; (siquidem altera methodus, copiam quantam sanguinis mediate, per diuturniorem atque fortio-
rem motum & circuitum resolvere, & in resolutio-
ne tali statu dein excernere, quam plurimis per indirectum est stipata periculis;)
hinc *utilem* hanc & in conservationem corporis, quam maxime tendentem *excretionem rationabiliter* suscipit & instituit. Quæ in genere de *Hæmorrhagiis* dixisse suffici-
cient.

HISTORIA HÆMORRHO- GIARUM NARIUM.

Utitatisimum est dicterium, quod *multa dicantur, quæ non fiant, & multa fiant, quæ non dicantur*; quod etiam ut verisimum & quotidie comprobatum hîc etiam meritò allegamus: equidem non crediderim illud frequentius confirmari, quam in Medicina; quod illis quidem, qui absolutissimas in nostro foro detectas esse veritates, sancta simplici que fide apprehendunt, nimis scandalose & ignominiose dictum esse videbitur. Equidem firmissimus huic insisto sententiæ, & plura, quam in Medicinæ gloriam & splendorem cedunt, possum producere testimonia. Unde enim nobis tot abstrusæ & profundæ Pathologiæ? unde tot recentissimi affectus? nisi ex cujuscunque cerebro, prodeunt & oriuntur! *Quod capita tot sensus, & singuli fere aliam rationem formant, necessario vero paucissimi rectam, cum veritas non sit, nisi una; sunt verba Celeberr. Exc. D. D. Stablii in Diss. de Venæ Snis Usu in Febr. acutis pag. 4.* Deperdita & deploranda res est Theorias & æthiologias formare, ante sufficienter cognitam Historiam, & facti veritatem, ubi fundamentales circumstantiæ, quam maxime *ad connectendum* necessariae, levi dignantur supercilio & illorum loco, aliæ, ex aura deductæ, suæ accommodantur Theoriæ. Quænam inde est speranda veritas? allegamus hic merito *cit. diss. subsequ. verba: Cum enim experimenta chymica, anatomica, Mechanica absolute atque crude, ad corpus animale transferuntur, non modo*
negle-

neglecto, sed ne quidem assiduis monitis in mentem reducendo respectu, qui inter corpus Mechanicum absolute, & corpus vivum intercedit. Nata hinc est & obfirmata tanta solida experientia inopia, ut non solum historiae atque casus, demum temere fingantur, qui praconceptis illis opinionibus responderent: sed eo ipso etiam antiqua veritas circa historiam morborum, nude magis experientia innixa, contemnatur, quoniam utique hypothesis ejusmodi supposititiis minime omnium quadrat. Hinc rectius fecissent, si vera vidissent & dixissent, non vero fixissent; cognita enim rei historia, longe facilius in causas licebit inquirere, quam contra. Hinc clinica praxis nos longe alia & veriora docet, quam tot plaustra scriptorum. Quos enim homines in nostro negotio frequentius habemus contradicentes, quam ipsas foeminas, quae nulla Philosophia & Metaphysica instructae, effectus in sua simplicitate apprehendunt, & recensent, neque illi quod fieri possit, sed quod fieri soleat, animum applicant. Hinc ante omnia veras circumstantias propositi nostri affectus allegabimus, ut eo certior & facilior subjungi possit aethiologia.

Illi, qui facilius haemorrhagias narium experiuntur, leniora & mitiora persentiscunt symptomata, & vice versa. Exserunt sese in illis cum sensu quodam gravativo, pressorio, enitente circa radicem narium, siccitate etiam reliquarum partium caput constituentium, obtuso quodam sensu ponderis cujusdam intimius haerentis, intercurrente quadam vertigine, lassitudine vicinarum partium, subtili tensione & distensione, tam extrinsecus, quam intra nares contingente; & haec omnia in inoderata tolerabilitate: turget quadantenus caput, genae rubent, imo sentitur molestus quidam aestus, non tamen exquisitus;

minus alacre ad actiones obeundas tale est subjectum, *torpet*, imo *tædet* à laboribus; omnium maxime vero obtusum quendam sensum ponderis in capite sentit, *als wenn ihm der Kopff schwer würde*. Solet autem talis hæmorrhagia narium aliis adhuc mitius, sine ullo sensu qualiscunque doloris evenire, quo magis huic, tale subjectum assuetum esse apparet.

Quibus vero impeditius, vel ex *individuali* indole vel ex *motuum* anomalia, vel ex *humorum & viarum inæquali proportionem*, tales obtingunt hæmorrhagiæ, illi graviora & penetrantiora experiuntur symptomata. Persentiscunt ejusmodi homines dolores *valde tendentes*, & interiora capitis *distendentes*, insignes *constrictiones*, tensionem *gravativam*, quam *gravitatem* circa frontem, intus in fronte, circa radicem narium sese exserentem, appellant; caput *turget*, partes & vasa caput cingentia insigniter inflantur, & exturgescunt apparent, facie sunt *rubicundi & æstuant*, oculi *turgescunt*, *inflantur*, *dolent*, *sanguine infarcti* penitus conspiciuntur, & ad luminis radios recipiendos *sensibilissimi* sunt: afficiuntur præterea vehementi *ardore & æstu* in capite, persentiscunt *micationes*, *lancinationes*, *pulsationes*, cum *pulsu arteriarum* coincidentes, quippe qui sensus sese maxime sistit, quando ex declivi in altum sese erigunt: omnium maxime de vehementi distensione conqueruntur, *als wenn ihnen der Kopff zerspringen wolte*. Solet nonnunquam cum hisce circumstantiis concurrere, *alvi obstipatio*, partium inferiorum *constrictio*, scapularum *contractio*, *frigus* quaecunque, corpus inferius occupans, *manationes* oculorum, *ariditas* colli & faucium, *dejectio appetitus*, insignis corporis *lassitudo*, *spastica* quædam musculorum colli

li *tensio* & *contractio*, *aurium tinnitus*, *sensus sensibilioris* titillationis intra nares, quæ omnia usque ad plenariam sinceri sanguinis expressionem diversimode in diversis sese exerunt & continuant subjectis.

Sunt itaque hæc communia signa hæmorrhagiam talem maxime stipantia & concomitantia, quæ, facta *sufficienti*, *equali* & *moderata* floridi sanguinis evacuatione, omnia & singula mitescunt, imo penitus fatiscunt; hinc frequenter ex ipsa experientia plebs eloqui solet: *Wenn sie nur bluten könnten/der Kopff würde ihnen leichter/und der Schmerzen lüßte sich.* Quo magis vero *conamina* talia *expressoria repelluntur* & *cobibentur*, eò *fortiora*, *graviora* & *periculosiora* alia invitantur mala, & communiter repressas tales hæmorrhagias, earundemque conatus, vel *hecticam*, vel in junioribus *phthisin*, vel *acutos* motus inflammatorios, *Pleuritiden*, *Peripneumoniam*, *Anginam*, *asthmata sicca*, *suffocativos catarrhos*, *cordis palpitationem*, vel in incongruis locis subjunctive susceptam aliam expressionem per *hæmoptysin*, *Vomitum cruentum*, vel si sensibilia sint subjecta & per adstringentia tractata, *consensualem* Mensium aliarumque evacuationum, retentionem & restrictionem subsequi & communiter recensita pathemata invalescere plus quam expedit, perspicimus.

Solent autem talem hæmorrhagiam eo faciliorem & mitiorem experiri, quo *spongiosioris* & *porosioris* sunt habitus homines, impeditiorem vero quo magis de *constrictiore* & *densiore* participant, vel in quibus illæ propter alias hactenus subjunctas evacuationes, vel per lochia aut hæmorrhoides &c. per aliquod temporis spatium substitere, hisce vero intermissis denuo per *consuetudinem*

dinem moliuntur, & propter *viarum* nunc constrictionum inæqualem ad humores proportionem, ad exitum non perveniunt, sed eluctantur potius, minus vero eructant; sicut si utrisque, qualicunque artificio repressæ fuerint narium hæmorrhagiæ, tam propter copiosiores sanguinis intra partes receptionem, & fortiores atque promptiores ipsarum partium constrictionem quam propter pertinacem & vehementem agendi energiam insigniter *æstuantia, acuta, inflammatoria* evenire solent mala.

Solennis est hæc hæmorrhagia *puerili* communiter ætati, ab anno 8, usque ad annum 18 fere continuanti; constitutionem *Sanguineam*, aut cum Sanguinea prædominante aliam mixtam præ se ferenti; sicuti adultioris ætatis hominibus per *consuetudinem* magis evenire solet.

Individualis magis indolis signa succedentium hæmorrhagiarum sunt, quæ post qualemcumque *spirituosioris* potulenti ingurgitationem, vel post insignem corporis *commotionem* & exæstuationem sese cum diffusissimo *rubore, purpureum* quasi colorem repræsentante, totamque faciem occupante, sistere solent. Sicuti in aliis subjectis talis diffusio in illo tantum loco & latere contingit, in quo subsequens eruptio sanguinis fieri solet, & speciem cujusdam *suffusionis* gerit; qualem lationem diffusionem nulla alia molesta concomitantur symptomata; cessat vero & ipsa post peractam expressionem portionis cujusdam sanguinis.

Quæ qualemcumq; præ se fert *consuetudinem narium* hæmorrhagia, illa vel crebrius vel copiosius, vel levissimis etiam occasionibus obediens contingere solet, cujus omnium maxime in Medicina prudens & accurata habenda est ratio.

HÆMORRHAGIÆ NARIUM, TUM BENE TUM MALE SUCCEDEN- TIS ÆTIOLOGIA.

UTi non tantum veras *circumstantias* in Medicina nosse sufficit, sed quam maxime Medico ad verarum *causarum* indagationem via panditur, ut cognitis hisce causis, huic vel illi affectui cum *sana ratione* occurrere possit, ne magis *empiricè* rem suam gerat, sed uti prudentem & peritum Medicum decet, agat; ita nobis etiam præsentis hujus affectus causalem deductionem in *concreto* magis realem, quam verbalem logicam designationem proferre lubet.

Provocamus hic iterum merito ad superius allegata, & repetimus quod Natura bona intentione, *propter* qualemcunque sanguinis *abundantiam*, talem, de qua nobis sermo est, hæmorrhagiam suscipiat & moliatur, & *ex parte* etiam bona inventione si *moderate* & *proportionate* easdem perpetret, agat, neque sibi, cum talem *finem* intendat, de molestis quidusdam accidentibus metuat, sed primariam suam in corporis salubritatem quam maxime cedentem intentionem exequatur, & talia *media* ad finem illum obtinendum assumat, quibus commode hoc negotium absolvere valeat.

Et cum ipsa natura in hac maxime ætate confirmationi & conformationi plenariæ, illius præcipuè organi, per quod, & in quo actus *rationis* & *judicii* exercere necesse habeat, summopere indulgeat, adeoque majorem sanguinis copiam in hunc finem illuc deferre soleat; siqui-

dem pariter solennem illam loquendi formulam ex illis, qui intensius & diutius *rationis* usu detenti sunt, audimus, *ich studierte/ daß mir der Kopff warm worden* (quod ipsum confectarium illius copiosioris appulsionis existit, neque necesse est convectionem spirituum in intimiorem cerebri regionem arcessere,) quid quod simplicissima veritate tam ratione quam experientia comprobatum est, quod ipsa natura de *sufficiente* floridioris sanguinis (tanquam illius *medii*, quo cum actus *vitalis*, motus nimirum *progressivus*, heterogeneitatum *secretio* & *excretio*, corporis nutritio, partium vitalium *conservatio* absolvi debet,) quantitate gaudeat; è contra vero de *insigni* sanguinis jactura tota *attonita* & *perterrefacta* sese ad temporis spatium abscondeat & removeat, & à *manifestioribus* actibus in tantum cesset, donec sensim sensimque ad se rediens, denuo illud, cujus jacturam perpeffa est, repareret generetque; quod, ipsa *syncope*, nimiae emissioni sanguinis per *Usnem* superveniente, facile demonstrari poterit: nec est quod hic *balsamici* illius & nobilioris sanguini immixti principii sive *spirituum* jacturam accusemus, cum manifeste videamus, quod talia subjecta *brevi post* rursus ad se redeant, licet nondum *hæc quantitas* illius balsamici sit restituta, sed necessario ex hypothesi illorum *tam diu* hæc syncope durare debeat, *quamdiu* hoc balsamicum *nondum* est reparatum, quod tamen non fit; è contra à *posteriori* etiam videmus, quod hæc cessatio ab actibus crassioribus, non cadat in *materiam*, sed in ipsum *agens*, dum levioribus excitantibus, ipsa aqua frigida, illud ita *excitetur*, & ad actiones suas admoneatur reiterandas continuandasque. Hoc etiam certum, verum & sensibus manifestum est, quod *anima rationalis*, quam
nos

nos pariter, dum *vitales* actus administrat, pro *natura* agnoscimus, in intensioribus laboribus, ad *roborandam* hanc partem, cum qua hanc operationem exserere debeat, *majorem* floridioris sanguinis copiam intra eandem diffundere soleat, conspicuo exemplo *iracundia*, ubi plebejam formulam loquendi proferre lubet: **Er sehe aus wie ein Zinshahn/ oder man soll einem den Kopff nicht warm machen**; ubi reliqua simul corporis membra, præcipuè artus *tremunt & intumescunt*. Sicut inquam natura in tali maxime ætate copiosius sanguinem ad & in caput ex una parte apprimere soleat; ex altera vero, dum in junioribus semper caput in proportionem ad reliquum corpus *amplius & capacius* existit, hanc majorem capacitatem convenientibus humoribus, *majori* appulsione explere necesse habeat; ita dum generaliter natura *majorem & copiosiore* congestionem sanguinis versus caput exserit, quando talem depletionem *abundantis* sanguinis instituere consultum ipsi visum est, in illo maxime loco *hac ætate* eandem suscipit, ubi illam partim facilioribus emotionibus, partim etiam citra alia imminencia pericula, quæ vel sanguini exprimendo, vel viis & locis per quas & in quibus talis expressio molitur & exsequitur, securius & commodius absolvere potest.

Plures causæ hæmorrhagiarum narium in hac præcipue ætate suscipiendarum, magis occasionales, evolvi possunt *in Diss. Celeberr. D. D. Stablii de Morb. ætat. fundam. Cap. V. p. 22. & 23.*

Dum vero hanc sanguinis evacuationem *ex parte* etiam bona inventionem suscipi asserimus, meritò confitemur nobis opponi atque obtrudi posse, quasi hæmorrhagiam pro actu necessario *vitali* & secundum naturam

fiente, agnoscamus, dum quam maxime firmum sit, quod *talis* evacuatio minime corpori *sano* & naturaliter sibi constanti sit peculiaris, sed quod tunc demum ex nostra hypothese remedium sit ad *præternaturaliter abundantem* sanguinem imminuendum; quo respectu etiam actus *præternaturalis* potius dici mereatur; lubet tamen nostri asserti congruam suppeditare explicationem, ut alios etiam in nostra hypothese obtineamus consentientes. Non habemus quod illis contradicamus, eo sensu, dum corpus humanum ut *strictè* & *absolute* sanum supponunt, hæmorrhagias pro re præternaturali agnoscere; interim dum status hic *abundantis* sanguinis in corpus illatus sit, alia dein valet quæstio, quid secundum, aut præter naturam fiat? dum enim corpus *abundantiam* sanguinis molestam & in proxima potentia ad *nocendum* aptam suscipit; plethorici vero ad voluntarios laboriosiores motus in *consumptionem abundantis* portionis facientes, nimium, quam segnes sint, & cito defatigantur; febriles etiam spontanei motus multis incommodis sint stipati; hinc hisce inter se comparatis, evacuationes tales sinceræ abundantis sanguinis in tali statu, in conservationem reliqui tendentes, minime *absolute* ut præternaturales habendæ, sed ut *res non naturalis*, quæ non ad *essentiam*, sed diuturniorem hominis *existentiam* facit, erunt dijudicandæ. Ex qua utili consideratione, peculiaris sanæ rationi, quam maxime conveniens usus practicus in Medicum redundat, cujus in Therapia hæmorrhagiarum narium pertractanda mentionem faciemus. Interea, quod etiam *tali modo* consideratæ hæmorrhagiæ in capite bona inventione suscipiantur, nemo erit, qui negabit, ipsas nares convenientissimum locum ad excretionem talem administrandam

dam constituere, cum & aures & oculi propter sensibilitatem sensorii multis imo maximis subjicerentur periculis, nec aliæ etiam partes propter difficultatem exitus commodæ sunt, si per illas expressio talis debeat institui.

Præsupponit vero talis evacuatio per nares *copiosionem* sanguinis appulsionem & *congestionem* ad talia & vicina loca per quæ & ex quibus expressio tentanda & perficienda est. Facit etiam hoc, ipsa prudens Natura, & recte hic operationem hanc *secundum rationem* instituit; compellit enim hoc tempore & congerit hac vice, dum hæmorrhagiam talem intendit suscipiendam, *majorem* sanguinis copiam intra caput ad nares, quod sensus manifeste *pulsatilis* abunde demonstrat; inflantur præterea vasa circa caput, ipsis *minimis* vasculis in tunica oculorum disseminatis, extra hanc congestionem *minime*, nunc vero *accuratissime* conspicuis, testantibus; imo *intumescunt* penitus ipsi oculi, ut ex cavitate sua quasi prominentes appareant; diffunditur ipse sanguis copiosius ita appulsus *remotive* magis ad expressionem deductus intra porosam substantiam faciei, & inde ille rubor & æstus; quia vero ipse æstus & calor tam à *progressivo*, quam *intestinali* per illum aucto dependeat motu, hinc etiam fiente tali majore sanguinis progressu in ejusmodi locis, frons insigniter æstuat; & cum ipsa simul *tonica* congestio sanguinis refluxum ad primum fontem remoretur, sed diutius sanguinem intra vasa revehencia *detineat*; hinc subsequente per pulsum *majori* copia in talia vasa, illa ipsa inde insigniter distenduntur, unde sensus *tensivus*, *pressorius*, *enitens*, & ex *inequali* fluxu sanguinis in ipso cerebro, inæqualis etiam externus positus, (quod formale vertiginis est) originem habet. Et cum ipsa natura

tura hanc operationem *majori gradu & energia* motus exequi debeat, nonnihil ab *externis* tonicis motibus cessat, & hinc *lassitudo & virium dejectio* pendet; quo magis etiam & *intensius* huic actui indulget, eo magis etiam ab aliis cesset, hinc animi torpiditas & tœdium ab aliis actionibus imo ipsius *appetitus dejectio*. Inde etiam ex *maiore pondere* sanguinis in capite existente, ille sensus ponderis & gravitatis deduci debet & potest. Quo *pertinacius & intensius* ipsa natura per hæc loca talem evacuationem quærit, eo *pertinacius* etiam reliqua excretoria *occludit*, hinc *alvi obstipatio*, & *ariditas & siccitas* aliarum partium invalescit. Quo superficialior vero infarctus humorum est, eo etiam facilior *secessio* tenuioris humoris à crasfiore & subsequens per succedentem infarctum & propresionem expressio contingit, hinc *oculorum manationes* ortum ducunt. Quo magis præterea tenerrimi illius visus & auditus sensorii tunicæ & structura infarctu tali humorum expanduntur, & extenduntur, eo sensibilibior deinde est alteratio *domestici motus*, quem natura in nervis servat (quippe quæ perceptio formalitas *sensationis* est) hinc ejusmodi subjecta ad luminis radios admittendos, & motus cum, & per aerem communicandos excipiendos summe sensibilia sunt, inde varios oculorum dolores, auriumque tinnitus experiuntur; adeoque ab ejusmodi alterationibus, in *pertinaciore* tali affectu, ne major diffusio intra tale organon proritetur, quovis modo sunt arcenda. Et si natura *copiosiore* sanguinis portionem ad perficiendam talem evacuationem intra caput advehere necesse habeat, hanc non ex aere captat, sed *per constrictionem* tam *vicinarum* (& quidem in illis, qui mitius illam experiuntur) quam *remotiorum* & longius distantium partium *scapula* nimirum &

& *pedum* ad illa loca deducit ; unde tam harum partium præ reliquis *constrictior* status , quam qualiscunque *horror* persentiscitur ; cum ex impedito motu *transpresforio* sanguinis per harum partium porosiorum structuram ipse calor etiam sufflaminari solet. Si vero *via* ad absolvendam talem expressionem plus minus , vel ex ipsius *individualis* constitutionis ratione , vel ex occasionali causa *constricta* nimis sint , præcipue circa locum *exitus* , eo major & sensibilibior inde provenit interiorum narium *titillationis* sensus , cui ipsum subjectum externo adminiculo non ita *voluntarie* suscepto , nimirum repetita *frictione* succurrit , aut *sternutatione* semet ipsam juvet natura , donec profluvium tale subsequatur.

Quod si hi ipsi *motus* ad hæmorrhagiam talem conitentes , quovis modo *promoveantur* , & naturæ *intentioni* in tali operatione absolvenda *gratificetur* , eo *meliori* exitu omnia talia concurrentia accidentia finiuntur & mitescunt ; è contra si naturæ in tali intentione *resistitur* , eo *pertinacius* tales *motus* congestorios *variantibus* annis sub vario schemate in *alias* regiones devolvit ; hinc etiam quo magis *activiora* sunt subjecta , eo etiam *acutioribus* affectibus subjici solent , quos in historia hujus affectus tradita , latius deduximus ; nec est quod pessimarum talium consequentiarum pathologiæ immoremur , cum ex hæcenus suppeditatis , quilibet accuratioris judicii , saniolem connexionem formare poterit. Ubi etiam merito adhuc ultro *motuum invitationes* & *consensus* in corpore humano recommendamus perlustrandos.

Quod vero fundamentum talismodi expressionis hæmorrhagicæ præbet , illud veteribus æque atque recentioribus hæcenus plane incognita & inaudita res fuit ;
hinc

hinc etiam de tali negotio, nihil solidi aut firmi asseruere, sed nudis opiniobus & speculationibus fuerunt occupati, & ex meris potentiis & possibilitatibus, speciosas magis probabilitates, quam positivas produxere conclusiones. Ipsi veteres minime potuerunt talem evacuationem specialem plane connectere, cum nudo cordis pulforio motu; quod vero recentiores theoreticos attinet, hi ipsi quidem bona intentione veterum speculationes quacunque *angustia* allaborarunt meliorandi & reformandi, sed revera nodum in scirpo quæsiwerunt, & *crassa philosophandi subtilitate* totum negotium magis implicarunt, quam extricarunt, dum hunc sanguinis fluxum ut *nude passivum*, per *stimulationes & vellicationes* ita productum considerarunt & cohibuerunt, sed cum quo successu, dijudicet æquus & attentus observator. Quod vero totum hoc negotium & planius & firmitus reddit, illud revera accuratissimo illi invento *Motus tonici* merito erit accensendum, (cujus ipsius, neque veteres neque recentiores verum unquam habuerunt respectum) qua ipsa *tonica* constrictione partium musculofo-porosarum in subsequituram eruptionem sanguis in illis contentus intra caput ad nares *directe* comprimitur, congeriturque.

Fit vero ipsum tale molimen hæmorrhagicum per *ætatem* varians & ex *reminiscentia* naturæ reiteratum, impeditius & difficilius ad exitum perveniens, quando sub illo tempore natura *depletiones* tales sanguinis vel per *lochia*, vel per *copiosorem* Mensium fluxum suscepit, vel evacuatione magis artificiali *placata* fuit atq; temperata, hisce nunc iterum *emanentibus*, pristini sui consilii *reminiscendo*, motus versus superiora loca instituendo adornandoque vias nimis *constrictas* & ad verum exitum inidoneas reperit, quid

quod quid ipsa energia emotionis *remote* magis & *indirecte*, quam *directe* & *proxime* ad exitum tendendo conspicitur; unde non mirum est tali consideratione, talibus etiam circumstantiis *molimina* magis, quam veros *motus* expressorios à natura institui, propter *desuetudinem* illorum, qui à natura in junioribus annis *solennius* majori promptitudine & habilitate fuerunt executi.

Quod vero ipsius naturæ *consuetudinem* in motibus ejusmodi suscipiendis attinet, tunc revera ad ipsius consuetudinis animæ in *moralibus* actionibus conditiones merito respicimus. Quam prona enim sit ipsa anima rationalis in assuescendis actionibus *moralibus*, & ex varia per multiplicia exercitia adepta *habilitate* & *promptitudine* reiterandis, illud quilibet de se ipso deprehendere & animadvertere potest; quas ipsas consuetas actiones ipsa anima citra respectum ad *ordinem*, *tempus*, *modum* & *occasionem* instituit: quidni etiam in actionibus *ignobilioribus*, *vitalibus* nimirum per frequentiore illarum repetitionem, & ex hac, in illam redundante, agendi *promptitudine* & *alacritate*, frequentius præterea talibus motibus citra quoddam impedimentum susceptis, suscitandis, & citra respectum ad *ordinem*, *tempus*, *modum* & *occasionem* repetendis, in *consuetudinem* abire possit; quod vero *possit*, hoc videmus à posteriori, quod etiam *soleat*.

Minime omnium vero hanc hæmorrhagiam, ab illa hætenus famose deprædicata *acrimonia* dependere, asserimus aut concedimus, cujus ipsius rei in generalli hæmorrhagiarum pertractatione mentionem feci. Hoc interim moneo quod talibus hætenus veris allegatis circumstantiis minime credi possit, tale profluvium

pure *passive* fieri, sed insignem hanc esse difficultatem, quod acrimonia talis in *puerili* ætate, semper in *nares*, in *juniore*, semper in *pectus*, in *adultiore*, in loca *hæmorrhoidalia*, & non *inordinate* potius ad alia quælibet loca, imo *sensibiliores* potius partes agat; quod illa levioribus animi *pathematibus*, aut certis *periodis* denuo efficaciam suam exserat; quod illa *directum* semper, *utilem* & *necessarium* finem involvat, testimonio succedentis plenariæ mitigationis totius affectus; & quod deniq; in aliis subjectis, nulla alia, quam acriori & salita diæta utentibus, adeoque per consequens talem acrimoniam *copiosius* generantibus, talis hæmorrhagia non succedat, quæ tamen propter præsentiam materiæ necessario succedere debebat. Et quid nam ab experientia est alienius quam hæmorrhagiam talem ab acrimonia aut aciditate arcessere, cum videamus vehementissima acida hæmorrhagias potius sistere & cohibere, quam promovere & suscitare. Multo minus *molimina* talia ad hæmorrhagias tendentia ab *obstructionibus* dependere credimus aut consentimus quæ potius *retentioni* humorũ, & *occlusioni* viarum debentur, præcipitemq; sanguinis *corruptionem* pro comite habent; quod certe deploranda res esset, si in omnibus moliminibus hæmorrhagicis, obstructio valeret: contrarium vero demonstrat harum circumstantiarum *melior* exitus, qui ab obstructionibus minime sperandus est. Si quidem etiam nullis rationibus in tali casu stabiliri hæctenus potuit neque adhuc potest, supposita illa obstructio ex universali illo sensu in capite perceptibili proveniens. Si enim in *arteriis* esset obstructio, quomodo sanguis possit *refluere* in venas? quæ eo tempore ita *turgida* apparent? si in *venis*, & quidem angustioribus

extre-

extremitatibus, quomodo fieret illa distensio *capaciorum* truncorum? & si in *capacioribus*, debuisset prius in *minoribus* invalescere, & totus refluxus sanguinis penitus esset sufflaminatus. Firma itaque manet nostra hypothesis, nec est, quod ab ejusmodi opinionibus infringi queat.

Lubet nunc curiosam, sed quam maxime etiam utilem disquisitionem ad *remotius* stabiliendam nostram assertionem, proponere: quod nimirum brutis plane non spontaneæ ejusmodi eveniant hæmorrhagiæ. Ante omnia vero omnino nostra est sententia, etiam brutis inesse tale agens *intelligens rationale*, quod actiones tam *animales*, quam *vitales* in illis exequitur, & quod, si vel spiritum rationalem, vel animam rationalem vocaveris, modo non sit machina *rationalis*, aut activissima talis spirituosa materia, perinde mihi erit. Est vero fundamentum hujus disquisitionis in eo positum, quod cum anima seu natura humana *erroneo* modo & motu varia appetendi & ingurgitandi, suo corpori *plethoram* conciliet; quo ipso dein necesse habeat corpus suum conveniente methodo à tali sanguinis *abundantia liberare*, id quod non commodius, quam *hæmorrhagicis moderatis* evacuationibus exequi potest, & solet; cum vero talis *inordinatus* appetitus & *nimia* oppletio *paucissimis* brutis solennis sit atq; familiaris, ut adeoq; inde neq; corp⁹ bruti *pletboricum* evadat, hinc etiam per consequens tali *non indigeat* evacuatione; ita etiam hoc respectu bruta non experiuntur hæmorrhagias. Attamen licet sint quædam bruta, quæ plus, quam par est, assumant, minime tamen illud alimentosum in *sanguinis quantitatem*, sed in *pinguedinis* auctiorem depositionem cedit. Conspicua

cua tamen adhuc aliqua qualiscunque *plethora* in *equis*, cōspiciuntur indicia, quibus si perpetuo plena prospicitur vanno, plenoq; utuntur victu, minus vero frequenter laboribus subeundis protrahuntur, tunc turgidos & rubore suffusos præ se ferunt oculos, ex quibus denique acriores humores transudare solent, adeo ut facile exinde ipsius visus jacturam perpetiantur: ita etiam aliis affectibus pulmones occupantibus quos *Haarschlichtig* oder *Lungensichtig* vocant, affici solent: interim artificiali, etiam minima, evacuatione sanguinis hisce succurritur, ne in majorem sui corporis incidant labem: quod vero talia bruta, nimirum equi, sibi metipsis *spontanea* tali evacuatione non consulant, *differentis alacritatis, promptitudinis, resolutionis, & inventionis* illorum animæ ratio est: cum sciamus, quod ipsa talis comparatio & conclusio in actu *extraordinario*: si quid *extraordinarie* abundat, ipsi toti *Massæ* τὸ *abundans extraordinaria* methodo subtrahendum est, *rationali subsumptioni* & quidem intimiori innitatur, in quibus *subsumptionibus* formandis ipsa anima brutorum ab anima humana propter defectum tam *instructionis*, quam *exercitii*, distincta est.

Ultimo denique pro colophone hujus ætiologicæ tractationis addere libet consideratu quam maxime dignam illam plebis observationem, dum subjecta *nimiis hæmorrhagiis* ita affvefacta in *ptbifin* quam proxime inclinare autument: *Er blute so sehr und viel/ er ist ein Schwindlichtiger Mensch*: quod ipsum etiam non sine fundamento faciunt. Duplex hic respectus vel ex parte *Medici*, vel ex parte peculiaris *partis* habendus erit. Si *Medicus* hæmorrhagias tales alias erumpere *solitas* pro nudo

nudo *symptomatico* & *morboſo* profluvio habet, hæc etiam ex tali conſideratione quavis arte & methodo *ſupprimi* & *coercet*, minime reſpiciendo ipſam *intenſam* naturæ intentionem, talem evacuationem *perducendi*, nulla alia legitima *artificiali* evacuatione ipſi naturæ ſuccurrit, hæc interim ad *alia* loca cum ſuis *motibus* devolvens, propter inconvenientem aut impeditum exitum reſtagnantibus, imo ſubſiſtentibus, circa talia loca, humoribus, inflammationem, imo denique accidentaliter citra *ipſius* intentionem, ſed ex *partis* conditione dependentem ulcerationem conſtituit, quo reſpectu *pbtis* ex tali negotio prognasſci poſſe & ſolere *ratio* dictitat, & *experientia* abunde confirmat. Ex *partis* vero conditione, omnino aſſerimus, quod tali *nimia* & frequentiore ſangvinis evacuatione, illarum partium, quæ cum tali ſanguine in legitima & ordinata *diſtenſione* & *apertura* ſervantur, pori *conniveant*, & *collabantur*, ita quidem ut impoſterum ſtatus ille conniventix & occluſionis ſervatus *beſticam* diſpoſitionem, & reliqui corporis *conſumptionem* poſt ſe trahat, atque inferat, reliquis etiam legitimis *ſecretionibus* & *excretionibus* obicem ponat; cui maxime fato præ aliis nobile illud viſcus, nimirum *hepar*, prompte ſubjectum eſſe, experientia confirmat.

Sufficiant itaque hæc in pathologica explicatione pertractaſſe; cui brevibus adhuc quoad fundamentalia convenientem & correſpondentem Therapiam ſubnectere lubet.

THERAPIA HÆMORRHA- GIARUM NARIUM.

CUm insuperioribus affectum hunc non *nude & absolute præternaturalem* esse asseruerimus & stabiliverimus, usum etiam insignem practicum ex tali consideratione resultantem inculcare omnino necesse erit : Diximus quod hæmorrhagia narium sit actus quidem *destinatus* ad sanguinis proportionem in *quantitate* peccantem moderandam & medicandam, quo ipso, *directus* talis actus, non *simpliciter* cohibendus aut *reprimendus*, sed ipsi *nature* in tali *intentione* & operatione quovis modo, si *moderate* hunc actum absolvere solet, *succurrendum* erit, quod maxime fit per evitacionem tam externorum quam internorum impedimentorum, quæ fluxum hunc quadantenus cohibere possunt & solent. Hinc talis narium hæmorrhagia si *moderate*, *proportionate*, cum *levamine* individui procedit, nullam meretur stricte sic dictam *curam*, dum ipsamet *remedium* tale constituat, quo varia ex *abundanti* sanguine dependentia pericula & mala averuntur & præcaventur.

Aliam quidem meretur considerationem illa narium hæmorrhagia, quæ *copiosius*, *frequentius*, cum *molestia* individui, ob *leves* causas minus evitandas recurrens, tam *juniori* quam *adultiori* ætati solennis esse solet, & *consuetudinis* magis rationem agnoscit; quippe quæ ipsamet etiam circumspectam & peritam postulat curam. Revera pessime ille agit, qui talem evacuationem pro *passiva* habet

habet, adeoque citra ullum respectum, eandem *nude* cohibet & refrœnat, cum ad ipsam *intentionem* revera pertinacem & consuetam ipsius agentis quam maxime respicere debeat, ubi naturæ, nude cohibendo talem evacuationem, directè in sua opererrtione resistit, quæ deinde alia, inconvenientia media cum periculo & nonnunquam ipsius vitæ jactura ad perducendam suam intentionem, suscipit: hinc si Medicus consultum esse dijudicaverit, huic, vel impeditius etiam succedenti hæmorrhagiæ narium medendi omnino alia *artificiali* evacuatione ipsi naturæ satisfacere debet, quæ commode & prudenter instituitur per *V. Section. præservativam* magis, quam curativam, quæ ultima quidem etiam in fluxu tali sanguinis per aliquot dies continuante in usum trahi potest.

Omniū optime vero conducit talibus circumstantiis *motus* ipsius respectum habere, qui quo *intensior* & *vehementior*, eo magis *temperatone* & *moderatione* opus habet, quæ optime fit præ reliquis laudabili Nitro, addito quodam *Sale digestivo*: conducunt præterea *floridioris* constitutionis subjectis ad *contemperandam* nimix sanguinis fluxilitatem *acida, moderato & conveniente* usu. *Adstringentia* sola non omni circumstantia & cōditione in insigni sanguinis evacuatione per nares ex usu sunt, cum pertinacior naturæ intentioni occlusione exitus resistent, & ad alia molimina *Cephalalgica, Hæmicranica, anginodes* imo motus febriles &c: eandem invitant, testante ipsa experientia. Ubi locus *anodynus* esse apparet in tali casu, præ Opio laudamus & commendamus *Cinnabarin* & *MP. de Cynoglossa*, quæ meliorem & tutiorem effectum quam ipsum Opium edunt. Neque sine usu etiam est ad *æqua-*
lem

lem sanguinis distributionem procreandam & partialem talem congestionem moderandam bona Essentia Bezoardica. Recommendatur à quibusdam in nimio profluvio *specificè* quasi agendo *Bufo exsiccatus*, cujus efficacia in *sensibilibus* satis hactenus comprobata est. In casu ancipiti per nyctimerum & ultro continuantis ejusmodi hæmorrhagiæ, potest, uti dictum, ipsa *VSio curativè* scopo *revulsorio* institui, & præmissis, aut subjunctis *temperantibus*, cum leniore sed certiore & tutiore illo *Croco Martis antimoniato*, de quo *Observ. Chym. Phys. Med. curios. Mensis Januarii Excell. D. D. Stablii agit*, experimentum securæ adstrictionis suscipi, citra metum aliorum *succedentium* incommodorum; quod à *famosis* adstringentibus omnino expectandum. Caveant vero sibi quam maxime talia subjecta ab omni insigniori exæstuatione & commotione, & omnibus ejusmodi mediis, quæ illam producere possunt, ne semel mitigata, talis hæmorrhagia denuo eadem recurrat vehementia.

Hæc si Medicus *methodice* sciat adhibere, bonum non tantum, sed & certum obtinebit effectum & eventum. Quo ipso etiam hujus affectus pertractationem fausto exitu absolutam sistimus.

S. D. G.

